

Heikki Lindfors
24.2.2022

Talousvaliokunta

Lausunnon aihe: Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä (kaasumarkkina-asetus)
Viite: EU/2021/0424

Energiateollisuus ry:n lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä (kaasumarkkina-asetus)

Energiateollisuus ry (ET) kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Energiateollisuus (ET) pitää esitettyjä kaasumarkkina-asetusta ja -direktiiviä oikean suuntaisina aloitteina edistämään uusiutuvien ja vähähiilisten kaasujen pääsyä markkinoille. Uusiutuvia ja vähähiilisiä kaasuja tarvitaan yhteiskunnan vähähiilistämiseen erityisesti teollisuudessa ja raskaassa liikenteessä. Suomen kaasusektorin erityispiirteet on huomioitu valtioneuvoston kannassa kiitettävästi. ET jakaa valtioneuvoston kanssa näkemyksen asetuksen ja direktiivin ristiriidoista. ET näkee myös, että paketin vaatimukset ovat tietyiltä osin liian yksityiskohtaisia, ja esittää huolen toimivallan siirtämisestä komissiolle, jonka seurauksena energiasektorin kansalliset erityispiirteet voivat jäädä huomioimatta.

Energiateollisuus katsoo, että komission esitys uusiutuvien ja vähähiilisten kaasujen edistämiseksi kaasumarkkinoilla on tarpeen. Vedylle luotava markkinamalli on pääpiirteissään verrannollinen nykyiseen metaanimarkkinaan. ET pitää vuoden 2020 alussa tapahtunutta Suomen kaasumarkkinauudistusta erinomaisena pohjana komission esittämän uuden kaasumarkkinaregulaation kansalliseen soveltamiseen, eikä perusteellisia muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön tarvita.

Energiateollisuus pitää kaasumarkkina-asetusta ja -direktiiviä kiitettävänä kokonaisuutena, ja keskittyy tässä lausunnossa kansallisen kaasusektorin erityispiirteisiin, jotka vaativat erityistä huomiota.

Uusiutuvien ja vähähiilisten kaasujen määritelmät julkaistava viipymättä

Suomen kontekstissa keskeisiä uusiutuvia ja vähähiilisiä kaasuja (myöhemmin ”puhtaat kaasut”) ovat yhdyskuntien ja maatalouden jätteistä tuotettu biometaani, uusiutuvalla ja ydinvoimalla tuotettu vety ja siitä johdetut polttoaineet, metaanin pyrolyysillä ja hiilen talteenotolla maakaasusta tuotettu vety, sekä mahdollisesti termisellä kaasutusteknologialla biomassasta tuotettu vety ja metaani. Näitä kaasuja ei ole kaasumarkkina-asetuksessa ja -direktiivissä tarkemmin määritelty, vaan todetaan että vähähiilisten kaasujen laskentasäännöistä tulee delegoitu säädös vuoden 2024 loppuun mennessä. ET pitää tätä liian myöhäisenä ajankohtana, joka jarruttaa investointipäätöksiä puhtaiden kaasujen tuotantoon. Puhtaiden kaasujen määritelmät ja säännöt tulisi julkaista viipymättä.

Kaasun vastakkainen virtaaminen välttämätöntä, kun siirrytään uusiutuviin kaasuihin

Ehdotetun asetuksen artiklan 18 kohta 1 määrittää velvollisuuden siirto- (TSO) ja jakeluverkkoyhtiöille (DSO) investoida kiinteään kapasiteettiin, joka mahdollistaa kaasujen virtaamiseen myös jakeluverkoista siirtoverkkoon. Virtauksen mahdollistaminen on välttämätöntä, kun puhtaita kaasuja tuotetaan hajautetusti. Nykyinen kaasuinfra Suomessa ja Euroopassa perustuu tuontimaakaasuun rajapisteiden kautta ja yksisuuntaiseen virtaukseen.

Käytännössä vastakkaisen virtauksen mahdollistaminen on haastavaa. Jotta kaasu voi siirtyä matalapaineisesta jakeluverkosta korkeapaineiseen siirtoverkkoon, tarvitaan kompressoriasema. Kompressoriaseman mitoitus on vaikeaa; jos esimerkiksi jakeluverkkoon on tällä hetkellä kytketty yksittäinen biokaasulaitos, tehdäänkö kompressoriasemainvestointi tämän yhden laitoksen tuotannon mukaan, vai varaudutaanko siihen, että tulevaisuudessa jakeluverkkoon kytkettäisiin useita laitoksia. Kompressoriasemat ovat kalliita investointeja, ja kapasiteetin lisäys myöhemmin vaatii uuden mittavan investoinnin.

Artiklan 18 kohdassa 2 määritellään vaihtoehtoisia ratkaisuja kiinteälle kapasiteetille. Kohta 2 on kuitenkin vaikeatulkintainen, eikä ole selvää millaisia soveltuvat vaihtoehdot ovat. ET:n näkemys on, että kustannustehokkuuden nimissä kaasun vastakkainen virtaus tulee ensin mahdollistaa virtuaalisesti syöttö-ottojärjestelmän periaatteiden mukaisesti, mukaan lukien biokaasun verottomuuden siirtyminen jakeluverkon ulkopuolelle.

Tariffialennuksista

ET yhtyy valtioneuvoston kantoihin tariffialennuksista, ja lisää seuraava huomion liittyen artiklaan 16, jossa määritellään tariffialennuksia.

Artiklassa 16 määritellään 75 % alennus uusiutuvien ja vähähiilisten kaasujen tariffeihin syöttökohdissa. Samassa artiklassa määritellään 100 % alennus tariffeihin yhteenliityntäpisteissä (syöttökohdat kolmansista maista, terminaalit). ET katsoo, että tämä suosii perusteettomasti Euroopan ulkopuolella tuotettuja kaasuja kotimaisen puhtaiden kaasujen sijaan. Päinvastoin tulisi suosia kotimaassa tuotettuja kaasuja.

Avoin pääsy infraan kannatettavaa, mutta esitys on rajoittunut kaasuverkkojen ulkopuolisen kaasusektorin osalta

ET pitää avointa ja syrjimätöntä pääsyä verkkoihin, varastoihin ja terminaaleihin erinomaisena periaatteena, jota Suomen tulisi aktiivisesti edistää. Suomessa ei ole geologisesti sopivia paikkoja maanalaisiin

kaasuvarastoihin. Lähin soveltuva kaasuvarasto sijaitsee Latvian Inčukalnissa, jonka käytöllä voidaan saavuttaa kustannusetuja, jos hankitaan kaasua edullisten hintojen aikana (kesällä) ja otetaan varastoitu kaasu käyttöön korkeiden hintojen aikaan (talvella). Latvia on Suomen kanssa samaa tariffialuetta, joten asetuksessa esitetyt periaatteet toimitusvarmuuden edistämiseksi lähialueyhteistyön kautta ovat kannatettavia.

Suomessa maakaasuverkosto rajoittuu Etelä-Suomen alueelle. On epätodennäköistä, että (metaani)kaasuverkko laajenisi tulevaisuudessa. Metaani-infran kehitystä tulevaisuudessa ajaa biokaasun tuotannon kehittyminen, joka tapahtuu maantieteellisesti pääasiassa kaasuverkon ulkopuolella. Maakaasuverkon ulkopuolinen kaasuinfra perustuu tuotantoon biokaasun ja synteettisen metaanin tuotantolaitoksissa, kaasun paineistukseen kaasukontteihin ja kaasun nesteytykseen sekä näiden jakeluun rekkakuljetuksin, sekä kaasuvarastoihin ja -terminaaleihin. Näiden osalta vain varastojen rooli on selkeästi määritelty asetuksessa. ET:n näkemys kuitenkin on, että kaasuverkon ulkopuolisen kaasusektorin sääntely on parempi toteuttaa kotimaassa, joka mahdollistaa sektorin kansallisten erityispiirteiden huomioimisen.

Vedyn blandaus maakaasuun ongelmallista, voimaantuloaikataulu epärealistinen

Asetuksessa esitetään, että vuonna 2025 tulisi olla valmius maakaasun siirtoverkkoinfrassa 5 % vetyä sisältävän maakaasun siirtoon. 5 % pidetään matalana pitoisuutena, jonka katsotaan olevan toteutettavissa ilman suuria muutoksia kaasuputkistoon. Kaasun blandaus (vedyn sekoitus metaaniin) voi kuitenkin aiheuttaa ongelmia herkissä käyttölaitteissa tai -prosesseissa. Samoin metaanikaasun nesteytysprosessit (LNG:n tuotanto) ei pysty käsittelemään sekoitettua vetyä. Ei ole kohtuullista jättää blendauksesta aiheutuneita kustannuksia vain kaasun käyttäjän vastuulle, jos muuttuneen kaasuseoksen käyttö aiheuttaa investointitarpeita.

On epäselvää, mikä vedyn blendauksen rooli Suomessa on, vai tuleeko vedyn tuotanto ja infra kehittymään erillisenä maakaasu-infran rinnalla.

Viitaten aiempaan huomioon, että vähähiilisten kaasujen laskentasäännöt tulisivat mahdollisesti vasta vuoden 2024 loppuun mennessä, ET pitää asetuksessa esitetyt aikatauluja lähivuosille epärealistisina.

Toimivallan siirtämisestä komissiolle ja toimitusvarmuusvarastoinnista

Lopuksi ET haluaa esittää yleisen huomion, että asetus ja direktiivi ovat osittain liian yksityiskohtaisia eivätkä huomioi riittävästi kansallisia erityispiirteitä ja lainsäädäntöä.

Esimerkkinä liian yksityiskohtaisesta sääntelystä komission taholta voidaan pitää asetusehdotuksen ja kansallisen velvoitevarastointilainsäädännön poikkeavuuksia. Suomen velvoitevarastointilainsäädäntö perustuu vaihtoehtoihin polttoaineisiin, jos kaasun toimituksissa ilmenee häiriöitä. Siirryttäessä kohti uusiutuvaa ja hajautettua energiajärjestelmää on kuitenkin pohdittava myös kansallisen velvoitevarastointilainsäädännön ajanmukaisuutta, joka tällä hetkellä perustuu pitkälti fossiilisten polttoaineiden varastointiin.

Lisätietoja: Heikki Lindfors, heikki.lindfors@energia.fi, 0400216797